

דף יט

'הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה – בטלו הימנו גזרת שלשים' ודי ביום אחד שנהג בו אבלות שלשים, כי דין אחד לכל השלשים, מה שאין כן בשבעה שיש חילוקי דינים בחומרת האבלות בין שלשה ימים ראשונים לשאר הימים [לענין שאילת שלום ועשיית מלאכה לאיש עני כדלהלן כא], לכך סובר תנא דמתניתין שאם לא ישב שלשה, לא בטלה גזרת שבעה (עפ"י ריטב"א ונמוקי יוסף. וע' בשפת אמת).

'מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת, רגלים מפסיקין ואינן עולין...' כי בשבת לא נאמר בה שמחה אלא עונג [ונוהגת בה אבלות בצנעה], מה שאין כן ברגלים (עפ"י מאירי; נמוקי יוסף; תוס' להלן כג: א. משמע בנמוקי יוסף שנקט שברגלים אין נוהגת אבלות כלל, אף לא בצנעה, וכמו שמורים דברי הרמב"ם (אבל י, ג). ואולם דעת התוס' שדברים שבצנעה נוהגים ברגל. ואף על פי כן כיון שכתוב ברגלים 'שמחה' הם מפסיקים ואינם עולים (עפ"י תוס' להלן כג:), והרי המקור לכך שאין נוהגת אבלות ברגל הוא מ'שמחת בחגך' (לעיל יד:).
ב. מכך שנחלקו תנאים על ראש השנה ויום הכפורים אם דינו כרגלים, הוכיח מהרי"ל (בתשובה קכת. וכ"כ בלקט יושר ח"ב) שבימים אלו יש שמחה יותר מבשבתות, ולכך יש לאבלי להימנע מלהתפלל לפני התיבה בימים נוראים [אם לא שאין שם חזון אחר]. כשם שאינו מתפלל בשבתות. ויש להעיר מדברי הגאונים (ע' ברא"ש ר"ה ד, יד) שהיו אומרים בראש השנה בתפילה ובקידוש 'מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון...'. וכן הנהיג ר"י במגנצא לומר 'והשיאנו' ברה"ה וביוה"כ.
 עוד בענין שמחה בשבת – ע' במאור ישראל להלן כג: שעורים לזכר א"מ ח"א עמ' סד.
 ובירושלמי (כאן הלכה ה, דף טז: וכן מובא בטור יו"ד ת ועוד) אמרו, לפי שהשבת ישנה בכל אבלות לכך אינה מפסקת, מה שאין כן ראש השנה ויום הכפורים.
 ונראה שדברי מהרי"ל הנ"ל קיימים אף לפי טעם זה, כי מכל מקום לאחר שנקבע הדין ששבת אינה מפסקת, אין סברא שראש השנה ויוה"כ יפסיקו אם לא שיש בהם שמחה יתירה מבשבת.
 [בדקדוק לשון רש"י 'אירע שבת בימי אבלו' – ע' בספר זכר יצחק נא, ד].

(ע"ב) 'קברו ברגל – רגל עולה לו למנין שלשים או אין רגל עולה לו למנין שלשים. למנין שבעה לא קמיבעיא לי, דלא נהגא מצות שבעה ברגל, כי קא מיבעיא לי למנין שלשים דקא נהגא מצות שלשים ברגל'. דעת כמה ראשונים שאבילות שבעה אינה נוהגת כלל ברגל, אף לא בדברים שבצנעה (כן משמע ברמב"ם ועוד כנ"ל), לכך פשיטא שאינו עולה למנין שבעה, אבל לדעת הסוברים שדברים שבצנעה נוהג, צריך לפרש שבשלשים אף דברים שבפרהסיא נוהג, דהיינו גילוח שאסור במועד [ואף על פי שאיסורו משום מלאכה ולא משום אבלות, י"ל שאין מניעת הגילוח בשביל האבילות פוגעת בכבוד הרגל, שהרי בין כה קיים בו איסור גילוח, הלכך אסור גם מחמת אבילות. עפ"י חדושים ובאורים]. וצריך לומר שטעם זה אינו עיקר, שהרי גם בשבת אין אבילות נוהגת אלא בדברים שבצנעה ואף על פי כן עולה לו למנין שבעה (ריטב"א, ועתוס' להלן כג: ד"ה מאן).
 ונחלקו הראשונים האם כל דיני אבלות שלשים נוהגים במועד; לדעת הרמב"ן (בתורת האדם, ומובא בטור יו"ד שצט) אסור ללבוש כלים מגוהצים בתוך שלשים. והרא"ש חולק. וכן דייקו מדברי רש"י, שרק לענין גילוח ותספורת אמרו שנוהג בשלשים (ע"ע בפוסקים שם; שפת אמת וחדושים ובאורים).

זמלאכתו נעשית על ידי אחרים. יש מפרשים שקולא מיוחדת בזה שאף על פי שאין הרגל מפסיק,

הקילו בה חכמים לעשות מלאכתו על ידי אחרים אפילו בתוך ביתו, שלא כשאר אבלים (ריטב"א). ואולם התוס' (כאן והלחן כו.) לא נקטו כן ופירשו על דבר האבד (וע"ע רעק"א רש"ש ושפת אמת).

דף כ

'קיים כפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אינו צריך לכפותה אחר הרגל...'. לאו דוקא כפיית המטה אלא הוא הדין לשאר דיני אבלות (נמוקי יוסף). ומשמע דוקא אם נהג באבלות, אבל לא נהג, בין במזיד בין בשוגג – אין הרגל מפסיקו, שלא יהא חוטא נשכר. ומכאן יש ללמוד לכל אבל שבעולם שלא נהג אבלות בתוך שבעה – שצריך להשלים כל שלשים [מלבד קריעה, שאם לא קרע שוב אינו קורע לאחר שבעה בשאר קרובים חוץ מאביו ואמו כדלהלן] (עפ"י ראב"ד בתשובה פג, ומובא בפוסקים).

ואם היה אנוס כגון שהיה בדרך ולא יכול היה לנהוג באבלות – יש מצדדים להקל לומר שהרגל מפסיקו (ע' בשו"ת מהרי"ק נג. ובקרבן אורה נקט שאינו מטעם קנס, ולכאורה לדבריו הוא הדין באונס). והריטב"א לא הביא אלא כשהויד. ועוד הביא דעה החולקת על עיקר דין זה.

ואם לא נהג אבלות במקצת הימים – דעת כמה ראשונים שצריך להשלים (ע' בריטב"א; מרדכי הלכות אבלות תתפא ועוד). ואילו בשלחן ערוך (שצו, ב) נפסק שאין צריך להשלים. וכתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג קנח, ב) שמסתבר שזה אמור רק בכגון יום שמועה או בשאר ימי אבלות שהם מדרבנן, אבל אם לא נהג אבלות ביום ראשון דאורייתא, נראה שכיון שכלפי חיוב דאורייתא זלזל בכולו, צריך להשלים. וכן הורה למעשה.

יש להעיר שלפי מה שנהגו שאבלות יום ראשון אינו דוחה יו"ט שני של גלויות, הרי שנוקטים למעשה כדעת הראשונים שאבלות יום ראשון דרבנן (כדברי הרמ"א באו"ח תקמח, יג והשו"ע והרמ"א ביו"ד שעט, יג), וכיון שהלכה כדברי המיקל באבל מדוע אין לסמוך על דעה זו לענין הקנס.

ועוד יש לתמוה שמפשוטו לשון הרא"ש (המובא בטור יו"ד שצו) משמע שאף אם לא נהג אבלות ביום מיתה אינו משלים, שכן כתב: 'אבל אם זלזל במקצת הימים ולא נהג בהן אבלות כגון מי שאמרו לו שמת לו מת ביום הראשון [לא כתב: 'מי שאמרו לו ביום הראשון שמת לו מת'] והיה בעיר אחרת ולא נהג אבלות ביום ראשון וביום השני בא לעירו ונהג אבלות, אין צריך להשלים'. וכן משמע מלשון השאלה בשו"ת הרא"ש (כו, ד). ואמנם שיטת הרא"ש שאבילות יום ראשון דרבנן, ועדיין אפשר שלהשיטות שהיא מדאורייתא קונסים אותו, אך מ"מ קשה כנ"ל מדוע לא נסמוך לענין זה על דברי הרא"ש והתוס'.

'אמר ליה יחידאה היא...'. לאו דוקא, שהרי היו זקנים שאמרו כן, אלא כיחידאה היא שאין הלכה כמותו (ריטב"א. וע' תורא"ש. וברש"ש ובשפת אמת פירשו בדרכים אחרות).

(ע"ב) 'שמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי הרגל נעשית רחוקה... שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה...'. יש בזה חידוש, שאפילו שבת שהיא עולה לימי אבלות שלא כרגל אעפ"כ נידון כאילו לא שמע אלא במוצאי שבת והרי נעשית שמועה רחוקה (עפ"י קרן אורה).

'קריעה בלא שבעה מי איכא' – למי שנוהגים עליו עניני אבלות. אבל ודאי יש קריעה בלא אבלות – על רבו או חכם או חסיד או נשיא (ריטב"א ועוד).

ב. להלכה נחלקו הראשונים אם מותר לגלח רק את השפה המעכבת אכילה [מלבד אסטניס שמותר אף ביותר מזה], או מותר לגלח את כל השפה (ערא"ש).

ב. רב יצחק בר יעקב בר גיורי מסר בשם רבי יוחנן: כלי פשתן מותר לכבסם בחולו של מועד, וניסו להוכיח כן מהמשנה וממנהג, ודחו.

לפרש"י הטעם הוא שאין טירחה מרובה בכביסת כלי פשתן. ורש"י שעל הרי"ף והנמוקי-יוסף כתבו מפני שהם מיטנפים במהרה וצריך תמיד לכבסם ואין קבע לכיבוסם. הרי"ף הביא התר זה להלכה (וכ"ה בדרשות מהר"ח או"ז). והרא"ש כתב שעתה נהגו בדבר איסור ואין להתירו (וע' חרושים ובאורים).

מטפחות הידים ומטפחות הספרים (יש מפרשים של תספורת, לאותם המותרים לגלח במועד. ויש מפרשים ספרי תורה) ומטפחות הספג (שמתנגבים בהם לאחר רחיצת הגוף) – מותרים, ואפילו אינם של פשתן.

ג. אלו כותבים במועד (משום דבר האבד. תוס'): קידושי נשים [ובכלל זה שטרי פסיקתא, כמה אתה נותן לבנך וכו'], וגטין (שרוצה הבעל ללכת ולא תשאר עגונה. נמו"י. וע' חרושים ובאורים) ושוברים, דייתקי (שטרות צוואה), מתנה ופרוזבולין, איגרות שום (= שומת בית דין) ואיגרות מזון, שטרי חליצה ומיאונים, ושטרי בירורים (רש"י מפרש: שבררו ב"ד חלק זה לזה וחלק זה לזה. ושאר מפרשים כתבו: שטרי בעלי הדין שבוררים להם דיינים), גזרות בית דין (= פסקי דינים), ואיגרות של רשות (בירושלמי מפרש: אגרות שלומים, ויש מפרשים: ציווי וקיום של שלטון, או כתב רשות והסמכה לדון ולהורות, ואם אין לו שטר וטעה צריך לשלם וע"י השטר נפטר).

וכן מותר לכתוב שטר מכירה אם נאנס ולא יכל לכתוב מקודם, שגם זה דבר האבד, פן יישכח הדבר או ימותו העדים וכד' (עפ"י תוס'). הבית-יוסף (תקמה) כתב להתיר לכתוב כתבים של פרקמטיא שאינה אבודה. וכן פסק בשלחן ערוך (שם ה). ויש שנתקשו בדבריו (וע' באור הלכה וחרושים ובאורים).

אין כותבים שטרי חוב. ואם אינו מאמינו או שאין לו (= לסופר) מה יאכל – יכתוב. אין כותבים ספרים תפלין ומזוזות במועד ואין מגיהים אות אחת. רבי יהודה אומר: כותב אדם תפלין ומזוזות לעצמו.

א. יש מתירים כתיבה בשינוי, ויש חולקים (עתוס'; או"ח תקמה).

ב. תיקון טעות במגילת שיר השירים וכד' שקוראים בה במועד, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה לו, ב) לאסור, כיון שהמגילה כשרה עד שתחסר רוב אותיותיה (אך במגילת אסתר יש סוברים שיחיד לא יברך על קריאת מגילה שנחסרו בה תבות. ע' במובא במגילה יח). ואפילו נחסרה רוב אותיותיה אסור לתקנה משום שקריאת שיר השירים וכד' אינה חיוב ממש, ואין זה דומה לכתובת תפלין לעצמו להניחם במועד.

ד. אמר שמואל: מותר לארס אשה בחולו של מועד. אבל אין עושים סעודת אירוסין, שמא יקדמנו אחר ברחמים.

דף יט

- ל.ב. א. האם מותר במועד לכתוב תפלין ומזוזות לאחרים?
ב. האם טווה אדם תכלת לציציתו במועד?

א. לדברי רבי מאיר, כותב אדם תפילין ומזוזות במועד לעצמו, ולאחרים – בטובה (אבל לא בשכר). רבי יהודה אומר: מערים ומוכר את שלו וכותב לעצמו. רבי יוסי אומר: כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו. וכן הורה רב / רבה בר בר חנה לרב חננאל.

א. בתוס' כתבו שרבי יהודה אינו מתיר לכתוב לאחרים אפילו בטובה אם לא על ידי הערמה, ומחמיר הוא יותר מרבי מאיר.

ב. לפרש"י (והרא"ש ועוד) 'כדי פרנסתו' היינו להרווחה [ומותר מפני שהוא דבר מצוה]. ויש מפרשים דוקא כשאין לו מה יאכל (עתוס'). וכ"ד הרמב"ם ועוד).

ומבואר בראשונים שמותר לכתוב לאחרים אף שלא לצורך המועד. ויש שנתקשו בדבר, שלכאורה אין ראייה להתיר אלא לאחרים הצריכים לתפילין ולמזוזות במועד (ע' משכנת יעקב או"ח לו; חדושים ובאורים).

ג. יש אומרים שלדעת תנא קמא במשנתנו, אין לכתוב אפילו לעצמו לצורך המועד. ויש אומרים שתנא קמא אסר רק בכותב לאחרים או להניח לאחר המועד (עתוס').

ב. נחלקו תנאים על טוויית תכלת לציצית במועד; יש מתירים רק בטוויית החוט על יריכו ללא אבן המכבדת וללא פלך, שמשנה מדרכו. ויש מתירים באבן, ויש מתירים אף בפלך. וכן אמרו בשם שמואל ורבי יוחנן להלכה.

אפשר דוקא תכלת התירו ללא שינוי, שהוא דבר מועט, אבל כל חוטי הציצית לא, וצריך לשנות (הגהות אשר"י).

התוס' צדדו (וכן נקט בשו"ע. ועט"ז תקמה סק"ה) שמא אין איסור אלא בכתיבת תפילין וטוויית חוטי הציצית, אבל לא בעשיית בתי התפילין [כלומר נתינת הפרשיות לתוכן ותפירתן, אבל עשיית הבתים עצמה, מעשה אומן גמור הוא ואסור. עפ"י חדושים ובאורים] והציצית [– תליית החוטים בבגד. חו"ב].

וכתיבה וטווייה שהותרו, דוקא בשלא כיוון מלאכתו במועד (הגהות אשר"י).

לג. א. מתי מבטל הרגל גזרת שבעה או גזרת שלשים, ומהו מהותו של ביטול זה?

ב. האם מקצת היום ככולו בשבעת ימי אבלות ובשלשים? ולמאי נפקא מינה?

ג. כמה זמן אסור האבל בגילוח?

ד. אבל שחל יום שלישי שלו להיות ערב הרגל – מה דינו?

א. תנן, הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל (שהם עיקר האבילות לכמה דברים. תוס') – בטלה ממנו על ידי הרגל גזרת שבעה (אבל לא גזרת שלשים. וימי הרגל עולים למנין שלשים. עפ"י גמרא להלן). שמונה ימים לפני הרגל – בטלה ממנו גזרת שלשים (ומגלח בו ביום לכבוד יום טוב). לדברי רב ורב הונא, לא בטלו ממנו שלשים מכל וכל אלא תלויים ועומדים, שאם לא גילח ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל כל שלשים יום. ולדברי רב ששת בטלו השלשים לגמרי. וסייעו מתנא דברייתא כדעה ראשונה, ואילו אבא שאול מתיר לגלח לאחר הרגל. וכמותו פסק רב חסדא בשם רבינא בר שילא (כפירוש הר"ף והתוס').

התוס' נסתפקו האם גם לענין גזרת שבעה נחלקו אמוראים ולדעת רב לא בטלו הימים, שאם לא רחץ וכיבס ערב הרגל שוב לא ירחוץ אחר כך עד שייתמו שבעה, או שמא בזה הכל מודים שבטלו הימים [מלבד לענין דברים שבצנעה שנוהגים ברגל].

חכמים (כ) חולקים על תנא דמתניתין וסוברים שאפילו קיים אבלות יום אחד ואפילו שעה אחת, הרגל מבטל גזרת שבעה. רבא פסק הלכה כסתם מתניתין, ואולם רבי יוחנן ורבינא פסקו כדעה המקילה. וכן מסקנת ההלכה.

ודוקא אם נהג באבלות, אבל לא נהג, במזיד או בשוגג – לא, שלא יהא חוטא נשכר (ראב"ד וש"פ. והריטב"א לא כתב אלא הויד. והביא דעה שחולקת על עיקר דין זה). ואם היה אנוס בדבר יש מצדדים להקל (ע' בשו"ת מהרי"ק נג).

חל היום השביעי בערב הרגל; לחכמים, לא בטלה ממנו גזרת שלשים (כי עדיין לא נשלמה השבעה עד שנכנס הרגל), ולאבא שאול – בטלה, שסובר מקצת היום ככולו וכבר החלה אבלות שלשים. והלכה כאבא שאול.

לפירוש הרי"ט שבתוס', כשחל שביעי בערב הרגל אף לחכמים מותר לגלח ולכבס בערב לכבוד יום טוב.

ע"ע פרטים להלן כד.

ב. לאבא שאול, מקצת היום ככולו באבלות, ולכן יום שביעי עולה לכאן ולכאן כלומר גם לאבלות דשלשים, ונפקא מינה שהרגל מבטל גזרת שלשים כנ"ל. ולדבריו האבל שעמדו מנחמים מאצלו מותר ברהיצה (כן אמר רב עמרם אמר רב). וחכמים חולקים וסוברים שלא נשלמו ימי השבעה עד סוף היום השביעי.

ומודים חכמים כשחל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל, שמותר לגלח בערב שבת.

לדברי אב"י, מודים חכמים לאבא שאול ביום שלשים, שאומרים מקצת היום ככולו. ולדברי רבא חולקים חכמים בזה ובזה, והלכה כאבא שאול ביום שלשים ואין הלכה כמותו ביום שבעה. ואילו נהרדעי אמרו הלכה כאבא שאול בזה ובזה [וכן מבואר להלן (כ): שבשמועה רחוקה שנוהגת אבלות יום אחד, מקצת היום ככולו].

וכן נקטו הפוסקים להלכה, מקצת היום ככולו בין בשבעה בין בשלשים. לדעת התוס' (והרא"ש (ל); וכ"ה בתשובת מהר"ם מרוטנבורג (פראג, תרמד) ובשו"ת הרשב"א ח"א תתו וח"ה קלג, ועוד), דוקא מקצת היום אבל מקצת הלילה אינו נחשב כיום שלם. והרמב"ן חולק (ע' בחדושי. וכן הקיל בזה רבנו תם. והריטב"א הביא בשם הרמב"ן שלילה אינו נחשב). ופסק בשלחן ערוך (יו"ד שצה, א) שאין מונים אלא לאחר הנץ החמה [ובשו"ת הרשב"א שם משמע שבידיעבד אומרים לאחר עלות השחר מקצת היום ככולו].

והמנהג להפסיק האבלות ביום השביעי לאחר התפילה. ויש סוברים דוקא אם היו אצלו מנחמים ועמדו, אבל אם לא היו מנחמים, צריך להשלים אבלותו עד סוף אותו היום (עפ"י ריטב"א. ועב"ה (תב).

יש שכתבו לענין תשמיש המטה להתיר מעיקר הדין במקצת הלילה (עפ"י שו"ת רדב"ז ח"ג תקנט; מצבת משה ו).

ג. האבל אסור לגלח כל שלשים יום. ולמדו זאת מגידול פרע שנאמר בנזיר שהוא שלשים יום.

א. כמה מהראשונים נקטו שאיסור גילוח כל שלשים מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. ויש סוברים

שהוא איסור תורה (ערא"ש בראש הפרק בשם הראב"ד. וע' תורת האדם לרמב"ן דף סג).

ב. התוס' נקטו [דלא כהאור-זרוע (ח"ב תמו)] שאין איסור לאבל לסרק שערוותיו לאחר שבעה,

ואינו דומה לנזיר לענין זה. וכ"כ מהר"ם מרוטנבורג ועוד. ויש מתירים אף בתוך שבעה (כן

כתב רבנו ירוחם בשם רש"י ועוד. וכן פסק השלחן-ערוך (שצ, ו) כדברי המיקל).

ג. יש סוברים שלפי אבא שאול שיום שביעי עולה לכאן ולכאן, מותר לגלח ביום העשרים ותשעה, כי יום השביעי נידון כשני ימים. ויש חולקים (מובא בתוס').

ד. אבל שחל שלישי שלו להיות ערב הרגל – אסור ברחיצה עד הערב (אף לאבא שאול). כן אמר רב הונא בריה דרב יהושע. וכן נקטו רב פפי ורב פפא.

א. לפרש"י (וכ"מ ברי"ף וברמב"ם ועוד) 'עד הערב' היינו כניסת יום טוב [ורוחץ ביום טוב בצונן או אף בחמין פניו ידיו ורגליו, או בענין אחר שאין בו גזרת מרחצאות. וכן רוחץ במועד כדרכו]. והתוס' הביאו מהרי"ט לפרש 'עד הערב' – מבעוד יום בערב, [לאחר תפילת המנחה (ראב"ן)]. וכן נהגו, אעפ"י שרוב הגאונים סוברים כדעה ראשונה. מהר"ם ועוד; תה"ד רפז]. ולפי זה נראה שהוא הדין שמותר לכבס בערב יום טוב סמוך לערב. ואף לדעה הראשונה יש סוברים שכיבוס ותגלחת, הואיל ואי אפשר להם ביום טוב מותרים מבעוד יום, אלא שלא ילבש הבגד המכובס עד יום טוב (עפ"י ראב"ד רמב"ן ורא"ש).

ב. 'שלישי' לאו דוקא, הוא הדין ברביעי וחמישי וששי (עפ"י רי"ף בה"ג ריטב"א ושאר פוסקים. ובשיטה הביא דעה שדוקא שלישי אבל ברביעי מותר לרוחץ כל היום).

דפים יט – כ

לד. קברו את המת ברגל – האם הרגל עולה למנין שבעה או שלשים?

קברו את המת ברגל – לענין מנין שבעה ודאי אינו עולה לו, וצריך לנהוג שבעה אחר הרגל. לדעת הרי"ף, יום טוב שני של גלויות עולה לו כיום אחד ואף על פי שאינו נוהג בו אבילות. ולענין מנין שלשים שאל אביי מרבה שמה עולה לו כיון שמצות שלשים נוהגת ברגל (לענין גילוח ותספורת, ויש אומרים אף לשאר הלכות כגון לבישת בגד מגוהץ) וענה לו שאינו עולה. והשיבו על כך מהמבואר בבבב"א שהרגל עולה למנין שלשים. וכן מסרו בשם רבי יוחנן, וכן הורה רבי אלעזר לפדת בנו (וכן פסק הרי"ף).

לענין תנחומים, מבואר בבבב"א שמי הרגל עולים למנין שבעה, ואין הרבים מתעסקים עמו לנחם לאחר הרגל אלא בתום שבעה מהקבורה, שכבר נתעסקו עמו ברגל.

א. לענין ברכה בשורה – אינו מברך אחר הרגל שכבר בירך ברגל. ויש אומרים אף לענין הבראה, שמכירים אותו ברגל. ובשם רש"י כתבו שאין מברים לא ברגל ולא לאחר הרגל (עתוס').

ב. ע' באגרות משה (יו"ד ח"ב קעב) שכתב שהפוסקים, מלבד הרא"ש, לא הביאו דין זה שאין מתעסקים עמו לאחר הרגל. ואולי טעמם הוא משום שבזמננו לא נהגו לנחם ברגל, לכך חזרו חזיר תנחומים אחר הרגל כימי האבלות. ולא ירדתי לדעתו, הלא הלכה מפורשת היא בשו"ע יו"ד שלט, ב.

דף כ

לח. א. מהם דיני שמועה קרובה ושמועה רחוקה?

ב. שמע שמועה קרובה ברגל או בשבת, ולמוצאי הרגל / השבת נעשית רחוקה – מה דינו?

ג. האם שייכת קריעה בלא שבעת ימי אבלות, במי שנוהגים עליו דיני אבילות?

ד. מי שאין לו חלוק לקרוע, ונודמן לו לאחר זמן – מה יעשה?